

Enheten för samordning av EU- och internationella frågor
Anne-Sofie Daleng, 010-730 98 99
arbetsmiljoverket@av.se

Remiss: Förslag på tillfälliga föreskrifter om vissa kontroller och besiktningar med anledning av restriktioner till följd av sjukdomen covid-19

(2 bilagor)

Arbetsmiljöverket ger er tillfälle att ta del av, och lämna synpunkter på, förslaget på särskilda bestämmelser om vissa kontroller och besiktningar med anledning av restriktioner till följd av sjukdomen covid-19. Alla handlingar som ingår i remissen finns på Arbetsmiljöverkets webbplats www.av.se/remisser. Remissvaren ska ha kommit in till oss **senast den 19 maj 2020 klockan 16**.

Vad förslaget till föreskrift innebär

I samband med den rådande situationen med sjukdomen covid-19 har Arbetsmiljöverket via Svarstjänst, sociala medier och ansökningar om undantag enligt 18 § arbetsmiljöförordningen, fått signaler från ett antal arbetsgivare om svårigheter att genomföra tekniska kontroller och besiktningar samt medicinska kontroller, som enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter ska göras med vissa intervaller. Detta på grund av de restriktioner som nu råder, till exempel problem att få tag på kompetent hälsopersonal, svårigheter att anlita nödvändig specialistkompetens på grund av stängda gränser, eller Folkhälsomyndighetens och andra myndigheters allmänna råd.

För att underlätta för alla berörda, föreslår Arbetsmiljöverket att i tillfälliga föreskrifter öppna för att senarelägga vissa medicinska kontroller, förlänga provningsintervallet för skänkar och slaggbuttar till 24 månader, ge möjlighet att göra undantag från kravet på kompetens vid återkommande besiktning av lyftanordningar och vissa andra tekniska anordningar, samt ge möjlighet att senarelägga återkommande kontroll av trycksatta anordningar i klass A eller B och bedömning av övervakning av pannor i klass A eller B.

Föreskrifterna föreslås gälla till 31 december 2020.

Gör så här för att svara på remissen

Alla handlingar i remissen finns på Arbetsmiljöverkets webbplats www.av.se/remisser från och med den 11 maj 2020.

Svara på remissen enligt följande:

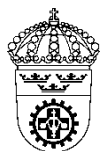
- Skicka in remissvaret som Word-fil.
- Du som vill skriva under svaret med namnunderskrift behöver skicka in både en inskannad pdf och en Word-fil.
- Glöm inte diarienumret. Denna remiss har diarienummer 2020/023362.
- Skicka in remissvaret till anne-sofie.daleng@av.se **senast den 19 maj 2020 klockan 16.**

Om du har frågor om remissen kan du skicka dem till anne-sofie.daleng@av.se.

Ywonne Strempl
Avdelningschef avdelningen för regler

Sändlista:

Arbetsmarknadens parter i Arbetsmiljöverkets samråd
Arbetsmarknadsdepartementet
Sveriges Företagshälsor
SWEDAC
Relevanta kontroll- och besiktningsorgan
Arbets- oh miljömedicinska kliniker

Särskilda bestämmelser om vissa kontroller och besiktningar med anledning av restriktioner till följd av sjukdomen covid-19

Arbetsmiljöverkets föreskrifter om vissa kontroller och
besiktningar med anledning av restriktioner till följd av
sjukdomen covid-19

AFS 2020:4

Arbetsmiljöverkets författningssamling

Arbetsmiljöverkets föreskrifter om vissa kontroller och besiktningar med anledning av restriktioner till följd av sjukdomen covid-19;

beslutade den DD MMMM 2020.

AFS 2020:4
Utkom från trycket
den XX XXXXs
2020.

Arbetsmiljöverket föreskriver följande med stöd av 18 § arbetsmiljöförordningen (1977:1166).

Syfte

1 § Dessa föreskrifter är en specialreglering i förhållande till Arbetsmiljöverkets föreskrifter om återkommande kontroller eller besiktningar i föreskrifterna

1. Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2019:3) om medicinska kontroller
2. Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter (AFS 1997:5) och allmänna råd om smältning och gjutning av metall
3. Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2003:6) och allmänna råd om besiktning av lyftanordningar och vissa andra tekniska anordningar
4. Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2017:3) och allmänna råd om användning och kontroll av trycksatta anordningar

och har företräde framför dem i tillämpliga delar.

AFS 2020:4

Förutsättningar för att tillämpa föreskrifterna

2 § Bestämmelserna i 7–19 §§ gäller när det inte är möjligt att genomföra ordinarie kontroll eller besiktning inom det tidsintervall som anges i aktuell föreskrift på grund av

1. en myndighets rekommendationer eller bestämmelser med anledning av covid-19,
2. restriktioner i resande mellan länder med anledning av covid-19, eller
3. andra extraordinära förhållanden med anledning av restriktioner till följd av sjukdomen covid-19.

3 § Innan arbetsgivaren beslutar att använda bestämmelserna i 7–15 §§ ska de

1. undersöka möjligheten att låta annan läkare utföra undersökningen än vad som anges i aktuell bilaga i Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2019:3) om medicinska kontroller i arbetslivet,
2. låta behörig läkare utvärdera resultaten av undersökning enligt punkten ovan, och
3. låta behörig läkare göra en bedömning för tjänstbarhetsintyg, i de fall sådant krävs för att sysselsätta arbetstagaren i aktuellt arbete.

4 § Arbetsgivaren ska så snart som möjligt, dock senast den 31 december 2020, låta utföra den ordinarie kontrollen eller besiktningen.

5 § Arbetsgivaren ska dokumentera alla avvikelser från ordinarie krav på återkommande kontroll eller besiktning.

Dokumentationen ska innehålla:

1. Uppgift om att avvikelse görs enligt dessa föreskrifter.

2. Uppgift om vilken avvikelse som görs och i förekommande fall vilket objekt och vilken kontroll eller liknande som avvikelserna gäller.
3. Beskrivning av varför avvikelserna görs.
4. Beskrivning av vad arbetsgivaren har gjort för att kunna genomföra den ordinarie kontrollen eller besiktningen.
5. Riskbedömning av att senarelägga den ordinarie återkommande kontrollen eller besiktningen.
6. Handlingsplan för att förebygga de risker som framkommer av riskbedömningen i punkt 5 ovan.
7. Handlingsplan för hur arbetsgivaren ska låta utföra den ordinarie kontrollen eller besiktningen så snart som möjligt.

Dokumentationen ska sparas i minst fem år hos arbetsgivaren.

6 § Arbetsgivaren ska informera de arbetstagare som berörs av kontrollen eller besiktningen om att arbetsgivaren gör avvikelser enligt dessa föreskrifter.

Medicinska kontroller

7 § Arbetsgivare får senarelägga de kontroller som anges i 24 § första stycket 2 om vibrationer Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2019:3) om medicinska kontroller.

8 § Arbetsgivare får senarelägga de kontroller som avses i 30 § första stycket 2–4 om nattarbete Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2019:3) om medicinska kontroller.

9 § Arbetsgivare får senarelägga de kontroller som avses i 37 § första stycket 2 och 3 om isocyanater, diisocyanater, syraanhydrider, etylcyanoakrylater och metylcyanoakrylater Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2019:3) om medicinska kontroller.

AFS 2020:4

10 § Arbetsgivare får senarelägga de kontroller som avses i 42 § första stycket 2 om fibrosframkallande damm, asbest, vissa syntetiska oorganiska fibrer och kvarts Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2019:3) om medicinska kontroller.

11 § Arbetsgivare får senarelägga de kontroller som avses i 45 § första stycket 2 om bly Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2019:3) om medicinska kontroller.

12 § Arbetsgivare får senarelägga de kontroller som avses i 55 § första stycket 2 om kadmium Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2019:3) om medicinska kontroller.

13 § Arbetsgivare får senarelägga de kontroller som avses i 64 § första stycket 2 om kvicksilver Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2019:3) om medicinska kontroller.

14 § Arbetsgivare får senarelägga de kontroller som avses i 72 § första stycket 2 om klättring med stor nivåskillnad Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2019:3) om medicinska kontroller.

15 § Arbetsgivare får senarelägga de kontroller som avses i 75 § första stycket 2 om rök- och kemdykning Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2019:3) om medicinska kontroller.

16 § Arbetsgivare får senarelägga de kontroller som avses i 78 § första stycket 2 om dykeriarbete Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2019:3) om medicinska kontroller.

Användarregler

17 § Arbetsgivare får förlänga provningsintervallet i 27 § andra stycket Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter (AFS 1997:5) och allmänna råd om

smältning och gjutning av metall, till som mest 24 månader utan ansökan till Arbetsmiljöverket dock längst till och med den 31 december 2020.

18 § Arbetsgivare får genomföra återkommande besiktning med kontrollorgan som inte uppfyller kraven i 13 § Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2003:6) om besiktning av lyftanordningar och vissa andra tekniska anordningar.

När första stycket tillämpas ska en referens till denna paragraf ges i stället för ackrediteringsmärke eller ackrediteringsnummer.

19 § Arbetsgivare som omfattas av krav på återkommande kontroll i 5 kap. Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2017:3) och allmänna råd om användning och kontroll av trycksatta anordningar, får frångå 5 kap. 1 § första stycket samma föreskrift.

Arbetsgivaren ska tillämpa den övervakning av sådant objekt som omfattas av 6 kap. 1 § föreskrifterna om användning och kontroll av trycksatta anordningar, som kontrollorgan bedömt vid senast utförda ordinarie driftprov tills ordinarie kontroll kan utföras.

Arbetsgivaren som tillämpar första stycket undantas från bestämmelsen om sanktionsavgift i 8 kap. 1 § föreskrifterna om användning och kontroll av trycksatta anordningar, vad gäller krav enligt 5 kap. 1 § första stycket samma föreskrift.

Arbetsgivaren som tillämpar första stycket undantas från bestämmelsen om sanktionsavgift i 6 kap. 3 § föreskrifterna om användning och kontroll av trycksatta anordningar genom undantaget i 6 kap. 3 § andra stycket samma föreskrift.

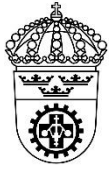
AFS 2020:4

-
1. Denna författning träder i kraft samma dag som den utkom från trycket.
 2. Bestämmelserna i 7–19 §§ ska dock tillämpas för tid från och med (*dag för beslut*).
 3. Författningen upphör att gälla 31 december 2020.

ERNA ZELMIN-EKENHEM

XXXX XXXXX

Anna Varg

ARBETSMILJÖ
VERKET

Konsekvensutredning

Datum

2020-05-11

Vår beteckning

2020/ 023362

1

Konsekvensutredning av förslag till föreskrifter om vissa kontroller och besiktningar med anledning av restriktioner till följd av sjukdomen covid-19

Innehåll

1. Sammanfattning	3
2. Beskrivning av problemet.....	3
3. Alternativa lösningar och övervägda regleringsalternativ	3
4. Bemyndiganden	4
5. Föreskrifternas överensstämmelse med EU-anslutningen	4
6. Vilka som berörs av regleringen	5
7. Beskrivning av förslaget och dess konsekvenser	7
7.1 Beskrivning av förslaget.....	7
7.2 Konsekvenser.....	8
7.2.1 Generellt	8
7.2.2 Medicinska kontroller.....	8
7.2.3 Smältning och gjutning av metall	9
7.2.4 Besiktning av lyftanordningar och vissa andra tekniska anordningar	10
7.2.5 Användning och kontroll av trycksatta anordningar	10
7.3 Kostnader och andra konsekvenser	11
7.3.1 Kostnader för arbetsgivare	11
7.3.2 Kostnader för dem som erbjuder tjänster	12
8. Överväganden enligt 14 kap. 3 § regeringsformen	12
9. Effekter för kommuner och regioner.....	12
10. Tidsåtgång och administrativa kostnader för företag	12
11. Påverkan på företagen.....	13
11.1 Påverkan av konkurrensförhållanden	13
11.2 Annan påverkan.....	13
12. Särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning	13
13. Särskilda hänsyn beträffande tidpunkten för ikraftträdande.....	13
14. Behov av speciella informationsinsatser.....	13
15. Hur samråd genomförs	13
16. Beröringspunkter med andra författningar.....	13
17. Kontaktperson på Arbetsmiljöverket.....	13

1. Sammanfattning

För att underlätta för företag att hantera Arbetsmiljöverkets krav på medicinska kontroller, tekniska kontroller och besiktningar under de begränsningar som råder till följd av sjukdomen covid-19 föreslår Arbetsmiljöverket att, under närmare angivna förutsättningar, öppna upp för senareläggning av vissa kontroller och besiktningar för perioden fram till 31 december 2020. Idag finns en generell möjlighet för arbetsgivaren att hos Arbetsmiljöverket ansöka om undantag från ordinarie regelverk. Den stora skillnaden med de tillfälliga föreskrifter som föreslås är att arbetsgivaren själv, efter att ha identifierat ett behov av undantag, får göra de undersökningar och bedömningar som behövs för att kontrollen eller besiktningen ska kunna senareläggas. Föreskrifterna möjliggör därmed för den enskilde arbetsgivaren en snabbare och mindre oviss hantering av den uppkomna situationen jämför med ett undantagsförfarande.

2. Beskrivning av problemet

I samband med den rådande situationen med sjukdomen covid-19 har Arbetsmiljöverket via Svarstjänst, sociala medier och ansökningar om undantag enligt 18 § arbetsmiljöförordningen, fått signaler från ett antal arbetsgivare om svårigheter att genomföra tekniska kontroller och besiktningar samt medicinska kontroller, som enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter ska göras vid vissa tidpunkter eller med vissa intervaller. Detta på grund av de restriktioner som nu råder, till exempel problem att få tag på kompetent hälsopersonal, svårigheter att anlita nödvändig specialistkompetens på grund av stängda gränser, eller Folkhälsomyndighetens och andra myndigheters allmänna råd.

För att underlätta för alla berörda, föreslås att i tillfälliga föreskrifter öppna för att senarelägga vissa medicinska kontroller, förlänga provningsintervallet för skänkar och slaggbuttar till 24 månader, ge möjlighet att göra undantag från kravet på kompetens vid återkommande besiktning av lyftanordningar och vissa andra tekniska anordningar, samt ge möjlighet att senarelägga återkommande kontroll av trycksatta anordningar i klass A eller B och bedömning av övervakning av pannor i klass A eller B.

3. Alternativa lösningar och övervägda regleringsalternativ

Alternativet till föreskrifterna är att inte reglera undantag från kontroller och besiktningar i föreskrift. Arbetsgivaren hänvisas då till att ansöka om undantag i det enskilda fallet, med stöd av 18 § arbetsmiljöförordningen. Det är dessa två alternativ – införa nya tillfälliga föreskrifter eller att enbart förlita sig på den generella möjlighet till undantag – som är de övervägda regleringsalternativ som har jämförts.

Beroende på hur länge sjukdomen covid-19 pågår samt hur detta påverkar möjligheten att genomföra kontroller och besiktningar, skulle en sådan situation kunna leda till en stor mängd ansökningar och långa handläggningstider, vilket skapar risk för att delar av verksamheten stannar upp eller att arbetstagare inte kan utföra sitt arbete i väntan på beslut.

Genom att reglera undantagen i föreskrift under en mycket begränsad period och med tydliga förutsättningar och dokumentationskrav, minskar riskerna för produktionsförlust samtidigt som skyddet av arbetstagarnas hälsa och säkerhet upprätthålls. Mer om jämförelse mellan dessa två alternativ återfinns i avsnitt 7.3.

4. Bemyndiganden

Föreskriftsförslaget grundar sig på bemyndiganden i 18 § arbetsmiljölförordningen (1977:1166).

5. Föreskrifternas överensstämmelse med EU-anslutningen

Arbetsmiljölagstiftningen på EU-nivå regleras i ca 30 olika direktiv. Kraven till hälsoundersökningar är utspridda i de olika särdirektiven. Gemensamt för kraven på återkommande hälsoundersökningar är att direktiven, förutom när det gäller asbest, inte specificerar det exakta tidsintervallet för återkommande hälsoundersökningar.

Direktiv 2009/148/EU om asbest¹ artikel 18 pkt 2 ställer krav om att medicinsk undersökning upprepas åtminstone vart tredje år så länge exponeringen för asbest fortsätter. Artikelns tolkas som att ny undersökning ska äga rum inom loppet av det tredje året efter den tidigare undersökningen. Eftersom de tillfälliga föreskrifterna om återkommande kontroller med anledning av restriktioner till följd av sjukdomen covid-19 föreslås gälla fram till 31 december 2020, och hälsoundersökningar således enbart kan skjutas på fram till årsskiftet, torde föreskrifterna vara i enlighet med asbestdirektivet.

Provningsintervallet för skänkar och slaggbuttar, kravet på kompetens vid återkommande besiktning av lyftanordningar och vissa andra tekniska anordningar och kraven om återkommande kontroll av trycksatta anordningar i klass A eller B och bedömning av övervakning av pannor i klass A eller B, representerar inte en konkret implementering av EU-lagstiftning, och förslagets undantag på dessa områden strider således inte mot EU-rätten.

Föreskrifterna är således i överensstämmelse med våra skyldigheter gentemot EU, inklusive proportionalitetsprincipen och EU:s regelverk för att motverka diskriminering. Förslaget står inte heller i strid med EU-rätten eller andra skyldigheter Sverige har gentemot EU.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/148/EG av den 30 november 2009 om skydd för arbetstagare mot risker vid exponering för asbest i arbetet

6. Vilka som berörs av regleringen

Avsnitt 6 beskriver vilka typer av verksamheter som är berörda, och även bland annat antal berörda företag. Med antal berörda företag menas här de som potentiellt skulle kunna använda sig av de föreslagna tillfälliga föreskrifternas möjlighet till undantag. Avsnitt 6 gör alltså ingen bedömning av hur många företag som verkligen kan komma att behöva använda sig av dessa undantag.

Kontroll av trycksatta anordningar:

Antal företag: Det finns ungefär 370 000 företag i de näringsgrenar där det kan förväntas att trycksatta anordningar används (källa: SCB, Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS)). Det är dock mindre troligt att företag med 0 anställda har en egen trycksatt anordning. Om dessa utesluts är det 83 000 företag kvar. Det är arbetsgivare vars produktion sker med hjälp av trycksatta anordningar, som berörs mest. Exempel på verksamheter som avses är:

- papper- och massaindustrin,
- kemisk processindustri,
- raffinaderier och
- el-, gas-, värme- och vattenförsörjning.

Dessa utgör ca 20 000.

Offentlig verksamhet: Även i offentlig verksamhet förekommer trycksatta anordningar som omfattas av krav på kontroll. Det innebär att dessa berörs på samma sätt som privata verksamheter. Exempel på offentlig verksamhet som använder trycksatta anordningar är kommunala värmeverk/kraftvärmeverk, folktandvården, skolor och kommunala omsorgsboenden, kommunala fastigheter, bårhus och räddningstjänsten.

Kontrollorgan: Det finns för närvarande 3 kontrollorgan i Sverige som utför kontroller av trycksatta anordningar i klass A och B, med uppskattningsvis totalt cirka 600 besiktningsingenjörer.

Medicinska kontroller:

Antal företag: Förslaget öppnar för att senarelägga medicinska kontroller när det gäller exponering för en rad olika potentiellt riskfyllda arbetsmiljöfaktorer, som kan förekomma i många branscher. Det är således svårt att identifiera hur många företag som berörs av förslaget. Det handlar om allt från hälso- och sjukvården (nattarbete) till processindustrin (kemiska ämnen) och räddningstjänsten (rök- och kemdykning).

Offentlig verksamhet: Medicinska kontroller i arbetslivet förekommer i olika grad även inom offentlig verksamhet. Som exempel är rök- och kemdykning en metod som till allra största del används inom den kommunala räddningstjänsten. Däremot förekommer hantering av de olika tungmetaller, på det sätt som regleras i föreskrifterna, i liten utsträckning inom offentlig sektor.

Antal medicinska kontroller: Under 2019 genomfördes inom företagshälsovården 115 319 medicinska kontroller inom de områdena som omfattas av förslaget. Dessa fördelades, enligt följande:

Tabell. Lagstadgade medicinska kontroller 2019 (källa: Sveriges Företagshälsor)

Medicinska kontroller utförda under 2019 till följd av:	Antal
Arbete med vibrerande verktyg och maskiner	5800
Handintensivt arbete	468
Nattarbete	15499
Arbete med allergiframkallande kemiska produkter	29148
Medicinska kontroller och bedömningar för tjänstbarhetsintyg utförda under 2019 till följd av:	Antal
Arbete med allergiframkallande kemiska produkter	28165
Arbete med fibrosframkallande damm. Asbest, vissa syntetiska oorganiska fibrer, kvarts	9465
Arbete med bly	1889
Arbete men kadmium	236
Arbete med kvicksilver	76
Arbete med klättring med stor nivåskillnad (Höghöjd)	8832
Arbete med rök- och kemdykning	15336
Dykeriarbete	405

Utöver dessa genomförs också medicinska kontroller av andra aktörer som inte ingår under Sveriges Företagshälsor. De medicinska kontroller som görs inom Försvarmakten, som dock är medlemmar i Sveriges Företagshälsor, ingår inte heller i dessa siffror.

Besiktning av lyftanordningar och vissa andra tekniska anordningar:

Antal företag: Antal företag fördelade på olika näringsgrenar (SNI) som förväntas vara berörda av besiktningskraven är 178 189 (källa SCBs Förtagsdatabas 2018).

Offentlig verksamhet: I offentlig verksamhet förekommer lyftanordningar och vissa andra tekniska anordningar till exempel inom kommunernas verksamhet med mark och anläggning, vatten och avlopp, värmeverk, avfallsanläggningar, snöröjning och räddningstjänst.

Antal besiktningar: Under 2018 genomfördes drygt 200 000 besiktningar av olika lyftanordningar, enligt kraven i föreskrifterna om besiktning av lyftanordningar och vissa andra tekniska utrustningar (AFS 2003:6).

Smältning och gjutning av metall

Antal företag: Stålindustrin består av 3 malmbaserade järn- och stålverk, 10 skrotbaserade stålverk och ett 15-tal anläggningar för bearbetning. Totalt antal gjuterier är ca 100.

Offentlig verksamhet: Offentlig verksamhet berörs inte av förslaget beträffande smältning och gjutning av metall.

Antal anställda: Yrkesgrupper som berörs av föreskrifterna om smältning och gjutning av metall (AFS 1997:5) är anställda inom stål-, metallverks-, smides- och gjuteriverksamheter. Antal berörda arbetstagare beräknas till ca 20 000 (källa: SCB:s tabell "Anställda 16-64 år efter yrke, kön och medelålder, 2018"). Enligt den svenska stålindustrins branschorganisation är 15 700 personer direkt sysselsatta i den svenska stålindustrin.

Totalt antal som arbetar inom gjuteriindustrin är ca 7 000 personer.

7. Beskrivning av förslaget och dess konsekvenser

7.1 Beskrivning av förslaget

Förslaget innehåller:

- en möjlighet att senarelägga återkommande medicinska kontroller enligt föreskrifterna om medicinska kontroller i arbetslivet (AFS 2019:3)
- krav om att arbetsgivaren, innan han eller hon beslutar att senarelägga medicinska kontroller, ska undersöka möjligheten att låta annan läkare utföra undersökningen än vad som anges i föreskrifterna om medicinska kontroller, och sedan låta behörig läkare utvärdera provresultaten.
- en förlängning av provningsintervallet för skänkar och slaggbuttar till 24 månader enligt 27 § föreskrifterna om smältning och gjutning av metall (AFS 1997:5)
- undantag från kravet på kompetens vid återkommande besiktning av lyftanordningar och vissa andra tekniska anordningar enligt 13 och 17 §§ föreskrifterna om besiktning av lyftanordningar och andra tekniska anordningar (AFS 2003:6) under förutsättning av att arbetsgivaren låter ett icke ackrediterat kontrollorgan utföra, eller själv agerar kontrollorgan och utför, den återkommande besiktningen enligt 17 §, och då även ser till att kraven i 23-28 §§ om åtgärder efter besiktning efterlevs.
- en möjlighet att, vid återkommande kontroll av trycksatta anordningar i klass A eller B och bedömning av övervakning av pannor i klass A eller B, frångå från kravet om att anordningen enbart får vara trycksatt, och pannan bara får vara i drift, under den tidsperiod ett kontrollorgan har bedömt att anordningen uppfyller kraven i 5 kap. och 6 kap. i föreskrifterna om användning och kontroll av trycksatta anordningar (2017:3). Arbetsgivaren ska tillämpa den övervakning av pannor i klass A eller B, som kontrollorgan bedömt vid senast utförda ordinarie driftprov tills ordinarie kontroll kan utföras.

Arbetsgivaren ska informera de arbetstagare som berörs av kontrollen eller besiktningen om att arbetsgivaren gör avvikelser enligt förslaget.

Förutsättningarna för att senarelägga medicinska kontroller, tekniska kontroller och besiktningar enligt ovan, är att det inte är möjligt att genomföra dessa inom det tidsintervall som anges i aktuell föreskrift på grund av en myndighets rekommendationer eller bestämmelser med anledning av sjukdomen covid-19,

restriktioner i resande mellan länder med anledning av sjukdomen covid-19, eller andra extraordinära förhållanden med anledning av restriktioner till följd av sjukdomen covid-19.

Arbetsgivaren ska så snart som möjligt och senast 31 december 2020 låta utföra den återkommande kontrollen eller besiktningen och dessutom dokumentera alla avvikelser från ordinarie krav på återkommande kontroller och besiktningar. Dokumentationen ska innehålla uppgift om att undantag görs, uppgift om vilken avvikelse som görs, beskrivning av varför avvikelsen görs, riskbedömning av att skjuta upp den återkommande kontrollen eller besiktningen samt handlingsplan för att förebygga de risker som framkommer av riskbedömningen.

7.2 Konsekvenser

7.2.1 Generellt

Syftet med Arbetsmiljöverket krav om hälsokontroll och återkommande tekniska kontroller är att säkra att arbetstagarna inte utsätts för sjukdom eller skada till följd av sitt arbete. Risken med att ge undantag från kraven är att skyddsnivån reduceras. Möjligheten för att senarelägga medicinska kontroller, tekniska kontroller och besiktningar enligt ovan anses vara försvarlig mot bakgrund av nedan motivering (7.2.2-7.2.5).

Föreskrifterna gäller dessutom en begränsad tid, och de ger enbart en öppning för förskjutning så länge kontrollerna inte kan genomföras på grund av restriktioner till följd av sjukdomen covid-19. Arbetsgivaren ska genomföra de ordinarie kontrollerna och besiktningarna så snart som möjlig under året. Föreskrifterna ställer dessutom krav på riskbedömningar och vidtagande av åtgärder för att hindra att kontroll som inte kan genomföras i tid leder till sämre skydd.

Arbetsmiljöverket omfattar en rad olika krav för att skydda arbetstagare från ohälsa till följd av arbetet. Kontroller och besiktningar är en del av en större helhet som totalt ska säkra en trygg arbetsmiljö om alla regler följs. En tidsbegränsad förskjutning av återkommande hälsoundersökningar, tekniska kontroller och besiktningar bedöms inte leda till risk för ohälsa, men detta förutsätter att arbetsgivaren följer det övriga regelverket på arbetsmiljöområdet. Arbetsgivaren måste dessutom ha uttömt alla möjligheter att få en besiktning eller medicinsk kontroll genomförd på ordinarie sätt och dokumentera detta skriftligen. Föreskrifterna representerar således inte ett frikort från kontroller och besiktningar fram till 31 december 2020.

Arbetsgivaren är alltid ansvarig för arbetstagarnas hälsa och säkerhet. Föreskrifterna ändrar inte detta.

7.2.2 Medicinska kontroller

För att minimera risken för att föreskrifternas öppning för att skjuta på medicinska kontroller ska leda till ohälsa, är undantagen begränsade till att omfatta återkommande medicinska kontroller. Dessa ska enligt föreskrifterna om

medicinska kontroller genomförs i intervall på mellan ett och tre år. Den förväntade medicinska risken med att skjuta på kravet upp till ett halvår bedöms vara relativt liten, förutsatt att övrig arbetsmiljölagstiftning följs och att arbetsgivaren genomför och dokumenterar riskbedömningar och vidtar nödvändiga åtgärder enligt förslaget.

När det gäller klättring med stor nivåskillnad, rök- och kemdykning, dykeriarbete och arbete som innebär exponering för bly, kadmium, kvicksilver, fibrosframkallande damm och de allergiframkallande kemiska produkterna isocyanater, diisocyanater, syraanhydrider, etylcyanoakrylater och metylcyanoakrylater, är det arbeten som kräver tjänstbarhetsintyg. Enligt 17 § föreskrifterna om medicinska kontroller får en arbetsgivare "inte sysselsätta en arbetstagare i arbete eller med arbetsuppgifter där det krävs tjänstbarhetsintyg, om arbetstagaren har råkat ut för olycksfall, sjukdom eller annan händelse, som kan leda till en ökad risk för ohälsa eller olycksfall i det aktuella arbetet, och arbetsgivaren har fått kännedom om detta". Det är i detta sammanhang viktigt att understryka att 17 § föreskrifterna om medicinska kontroller i arbetslivet fortfarande gäller, oavhängigt förslaget öppning för att senarelägga de återkommande medicinska kontrollerna.

Arbete med bly, kadmium och kvicksilver förutsätter dessutom regelbundna biologiska exponeringskontroller för att säkra att halten i blodet inte överstiger aktuellt biologiskt gränsvärde i föreskrifterna om medicinska kontroller i arbetslivet. Om gränsvärdena överskrids ska arbetstagaren enligt 19 § tas ur tjänst. Detta för att säkra att exponeringen inte ska leda till risk för ohälsa.

Många företagsläkare tillhör någon av riskgrupperna för sjukdomen covid-19 (på grund av bland annat hög ålder), vilket gör att företagshälsovården inte låter dessa utföra medicinska kontroller under tiden med restriktioner i samband med sjukdomen. För att skapa bättre möjligheter för arbetsgivaren att trots allt kunna genomföra de medicinska kontrollerna, ger förslaget en öppning för att låta en annan läkare än vad som anges i föreskrifterna om medicinska kontroller utföra undersökningen, och sedan låta en behörig läkare utvärdera resultaten och göra en bedömning för tjänstbarhetsintyg. Denna möjlighet ska undersökas av arbetsgivaren innan han eller hon beslutar att senarelägga de medicinska kontrollerna. Detta förväntas leda till att ett mindre antal medicinska kontroller behöver senareläggas på grund av restriktioner med anledning av sjukdomen covid-19.

7.2.3 Smältning och gjutning av metall

När det gäller utvidgning av provningsintervallet för skänkar och slagbuttar från 12 till 24 månader, har Arbetsmiljöverket redan möjlighet att medge ett provningsintervall på upp till 24 månader om det finns särskilda skäl, enligt 27 § andra stycket i föreskrifterna om smältning och gjutning av metall (AFS 1997:5). Detta i sig är en indikation på att riskerna med en sådan utvidgning är begränsade. Arbetsmiljöverket har i mycket liten utsträckning fått ansökningar om utvidgade provningsintervall enligt denna paragraf, och även om behovet kan bli större i och med sjukdomen covid-19, förväntas en generell utvidgning till 24 månader inte leda till sänkning av skyddet.

7.2.4 Besiktning av lyftanordningar och vissa andra tekniska anordningar

Möjligheten att vid återkommande besiktningar undanta från kraven om kontrollorganets kompetens i 13 § föreskrifterna om besiktning av lyftanordningar och vissa andra tekniska anordningar (AFS 2003:6), förutsätter att ett icke-ackrediterat kontrollorgan eller arbetsgivaren själv utför den återkommande besiktningen enligt 17 §, och ska då även se till att kraven i 23-28 §§ efterlevs.

När första besiktning och montagebesiktning har gjorts av kontrollorgan enligt 13 § kan icke-ackrediterat kontrollorgan eller arbetsgiveran utgå från det ackrediterade kontrollorganets dokumentation av dessa besiktningar i sin återkommande besiktning, vilket underlättar genomförandet av denna.

Olyckor som sker på grund av brister i anordningar som omfattas av föreskrifterna om besiktning av lyftanordningar och vissa andra tekniska anordningar kan få mycket allvarliga konsekvenser. Arbetsgivaren i företag som använder sådan utrustning ska göra löpande riskbedömningar av verksamheten och förväntas således ha stor kunskap om både utrustning, hur den används i verksamheten samt potentiella risker i anknytning till användningen. Detta i kombination med att arbetsgivaren kan lita sig mot den dokumentation som ackrediterat kontrollorgan tagit fram efter första besiktning och montagebesiktning, gör att risken vid att under en begränsad period öppna för att arbetsgivare genomför regelbundna kontroller, anses vara begränsad.

Det är dessutom viktigt att peka på att vid eventuell överlåtelse och upplåtelse av en teknisk anordning måste den som överlåter eller upplåter alltid – och i synnerhet om det gäller anordningar vars senaste kontroll gjordes av ett icke-ackrediterat kontrollorgan eller av arbetsgivaren själv – beakta kraven på betryggande säkerhet mot ohälsa och olycksfall i 3 kap. 8 § AML.

7.2.5 Användning och kontroll av trycksatta anordningar

När det gäller möjligheten att använda en trycksatt anordning eller hålla en panna i drift under en längre tidsperiod än den period kontrollorganet satte vid den förra kontrollen, torde detta inte leda till att man löper stora risker i och med att det finns en viss marginal när kontrollorganen beslutar om intervall till nästa in- och utvändiga kontroll. Arbetsgivaren ska visa att livslängden eller de säkra driftsförhållanden som gäller för objektet, ska vara längre än det intervall som kontrollorganet sätter vid den in- och utvändiga kontrollen. Detta gäller för alla intervall, utom intervall på 1 år, där arbetsgivaren bör prioritera att genomföra kontroll, eller göra en mer utförlig riskbedömning om kontroll inte kan genomföras.

Riskerna höjs således inte från en dag till en annan. Trycksatta anordningar representerar dock potentiellt stor olycksrisk, och kraven i förslaget om dokumentation av bland annat riskbedömning och åtgärder blir centrala för att säkra att skyddsnyvån upprätthålls.

7.3 Kostnader och andra konsekvenser

7.3.1 Kostnader för arbetsgivare

Föreskrifternas dokumentations- och informationskrav (4-6 §§) förutsätter viss tidsåtgång för arbetsgivaren. Arbetsgivarna ska

- a) ha gjort en riskbedömning vad senareläggningen kan innebära
- b) ha gjort en handlingsplan för att förebygga de risker som en riskbedömning eventuellt påvisat
- c) ha gjort en annan handlingsplan för hur den ordinarie kontrollen eller besiktningen kan utföras så snart som möjligt
- d) dokumentera det som gjorts enligt a - c, samt
 - i. att undantaget görs,
 - ii. vilken avvikelse som görs och i förekommande fall vilket eller vilka objekt eller vilken kontroll eller liknande som undantaget gäller
 - iii. varför avvikelsen görs
 - iv. vad arbetsgivaren har gjort för att kunna göra den ordinarie kontrollen eller besiktningen
- e) spara dokumentationen enligt d i minst fem år
- f) informera arbetstagare som berörs av kontrollen eller besiktningen om att arbetsgivaren gör undantag enligt dessa föreskrifter.

Ju fler typer av kontroller eller objekt som behöver senareläggas desto mer omfattande blir dokumentationskravet för den aktuella arbetsgivaren. Den tid och den kostnad som dessa krav innebär ska dock ställas mot alternativet att dessa tillfälliga föreskrifter inte kommer att finnas. För den som vill kunna fortsätta sin verksamhet på samma sätt som tidigare finns enligt nuvarande regler en generell möjlighet att vända sig till Arbetsmiljöverket och ansöka om undantag från ordinarie krav i myndighetens föreskrifter. Undantagsbestämmelsen 18 § Arbetsmiljöförordningen innehåller inga specifika anvisningar om vilka uppgifter en sådan ansökan måste innehålla, men för att kunna bevilja undantag från återkommande kontroller kommer Arbetsmiljöverket kräva samma typ av information som ska dokumenteras enligt förslaget. För en enskild arbetsgivare kan de föreslagna tillfälliga föreskrifterna därmed antas innebära samma krav, och samma tidsåtgång, jämfört med en ansökan om undantag enligt 18 § arbetsmiljöförordningen.

Den stora skillnaden, jämfört med dagens regler, är att arbetsgivaren själv, efter att ha identifierat ett behov av undantag, får göra de undersökningar och bedömningar som behövs för att kontrollen eller besiktningen ska kunna senareläggas. På så sätt slipper arbetsgivaren att invänta ett svar från Arbetsmiljöverket på ansökan om undantag, ett svar som dessutom kan innebära krav på komplettering innan ansökan kan behandlas färdigt. Föreskrifterna möjliggör därmed för den enskilde arbetsgivaren en snabbare och mindre oviss hantering av den uppkomna situationen.

Om föreskrifterna kommer att leda till färre ansökningar om undantag från krav om hälsokontroller och tekniska kontroller, innebär det samtidigt att Arbetsmiljöverket kan frigöra tid för att hantera andra typer av undantagsansökningar snabbare.

Normalt brukar Arbetsmiljöverket i sina konsekvensutredningar försöka göra uppskattningar om kostnader och besparingar. Om det inte är möjligt brukar vi istället göra räkneexempel. I den här konsekvensutredningen nöjer vi oss med att göra den jämförelse som gjorts ovan, mellan å ena sidan de nya tillfälliga föreskrifternas krav på dokumentation och information och å andra sidan krav på ansökan om undantag enligt 18 § arbetsmiljöförordningen. Skälet till denna begränsning i konsekvensutredningen är för det första att det är mycket svårt att veta hur stort behovet av undantag kommer bli, eftersom detta beror på hur sjukdomen covid-19 kommer att påverka möjligheterna till att följa regelverket om återkommande kontroller. För det andra gör vi bedömningen att den jämförelse som gjorts ovan i tillräcklig utsträckning visar att de nya och tillfälliga föreskrifterna kommer att kunna underlätta för alla parter i den situation som nu råder under sjukdomen covid-19. Om de aktuella återkommande kontrollerna och besiktningarna, trots begränsningar till följd av sjukdomen covid-19, kan göras enligt de ordinarie reglerna är det inte aktuellt att tillämpa de nu föreslagna undantagen. Då ska ordinarie regler följas.

7.3.2 Kostnader för dem som erbjuder tjänster

Även de företag eller andra som erbjuder aktuella kontroller eller återkommande besiktningar kommer att på olika sätt påverkas av det läge som uppstår genom sjukdomen covid-19. Att det blir en förskjutning i tid av vissa kontroller och besiktningar är något som bland annat påverkar flödet av inkomster i verksamheten. Arbetsmiljöverket gör bedömningen att denna konsekvens inte orsakas av de nya tillfälliga föreskrifterna, utan är en följd av den påverkan som sjukdomen covid-19 har på samhället.

8. Överväganden enligt 14 kap. 3 § regeringsformen

I den mån kommuner och regioner påverkas sker det i deras egenskap av arbetsgivare. Föreskrifterna påverkar alltså inte kommuner och regioner på annat sätt än andra arbetsgivare och därmed påverkas inte heller den kommunala självstyrelsen.

9. Effekter för kommuner och regioner

Kommuner och regioner berörs av förslaget motsvarande övriga arbetsgivare. Förslaget torde inte leda till särskilda konsekvenser för kommuner och regioner.

10. Tidsåtgång och administrativa kostnader för företag

De kostnader som redovisas i avsnitt 7.3.1 har vi bedömt vara så kallade administrativa kostnader. De handlar om sådana som har sitt ursprung i dokumentations- och informationskrav. Dessutom finns ett krav på att spara uppgifter en viss period. I samma avsnitt redogörs för varför denna konsekvensutredning har begränsats till att jämföra de nya tillfälliga föreskrifternas kostnader med den kostnad som hade uppstått om de nya tillfälliga föreskrifterna inte meddelats utan arbetsgivarna istället hade behövt ansöka om undantag enligt nuvarande regler.

11. Påverkan på företagen

11.1 Påverkan av konkurrensförhållanden

Eftersom föreskrifterna endast medger en förskjutning i tid när det gäller vissa kontroller och återkommande besiktningar och dessutom endast kommer att gälla under en begränsad tid gör vi bedömningen att de inte kommer att påverka företagens konkurrensförhållanden.

11.2 Annan påverkan

Ingen annan påverkan eller andra kostnader utöver det som redan har redovisats har identifierats.

12. Särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning

Inga särskilda hänsyn till små företag har ansetts vara nödvändiga.

13. Särskilda hänsyn beträffande tidpunkten för ikraftträdande

Föreskrifterna träder i kraft omedelbart och slutar gälla den 31 december 2020. Detta betyder att eventuella behov av undantag efter detta datum förutsätter ansökan till Arbetsmiljöverket.

14. Behov av speciella informationsinsatser

Eftersom föreskrifterna är knutna till en dagsaktuell situation och enbart gäller fram till årsskiftet kommer de kommuniceras genom pressmeddelande och information på www.av.se samt sociala medier. Det förväntas också att arbetsmarknadens parter bidrar till att sprida kunskap om föreskrifterna.

15. Hur samråd genomförs

Förslaget tagits fram mot bakgrund av signaler som kommit in från arbetsgivarrepresentanter och enskilda företag till Arbetsmiljöverket genom Svarstjänst, sociala medier och undantagsansökningar.

Förslaget skickas på remiss till arbetsmarknadens huvudorganisationer samt till relevanta branschorganisationer.

16. Beröringspunkter med andra författningar

Förslaget har inte beröringspunkter med författningar utanför Arbetsmiljöverkets ansvarsområde.

17. Kontaktperson på Arbetsmiljöverket

Anne-Sofie Daleng
e-post: anne-sofie.daleng@av.se
telefon: 010-730 9899